

Τ

Τ'λούπ' (ουσιαστικό) = το λευκό, κατάλευκο χρώμα.

Τ'λούπες λέγονται και οι μεγάλες νιφάδες του χιονιού.

Από το «τολούπα», αφομοίωση του αρχαιοελληνικού «τολύπη» = όγκος σφαιροειδής από οποιοδήποτε πράγμα, συνήθως όμως από βαμβάκι ή μαλλί.

πχ: «Γέρασι κι η Κατίνα, τ'λούπ' γίν'καν τα μαλλιά τ'ς», «όλ μέρα έριχνι κάτ' τ'λούπις, να!».

Τ'μαρέου (ρήμα) = συμμαζεύω κάτι και το τοποθετώ κάπου για να το θυμάμαι.

Παράχεται από το ρήμα «τιμαρεύω», που παράχεται με τη σειρά του από τη σύνθεση τιμάρι + κατάληξη -εύω (timar (τούρκικο) = περιποίηση ζώου, κυρίως αλόγου).

πχ: «Τ'μάρεψι τα σ'κνούδια, θα μας χρειαστούν»..

Τ'φάν' (ουσιαστικό) = βαρύ χιόνι.

πχ: «Ήταν μια χροινιά κι είχι ριζ' ένα τ'φάν, που δεν μπορούσις να βγείς απ' τ'ν πόρτα σ'», «Θ'μούμι του τρανό του τ'φάν' που έκανι τα Χριστούγινα πρόπιρσ'. Τσακίς'καν ούλα τα δέντρα, κι βούλιαξαν οι αχυρώνις».

Ταή (ουσιαστικό) = η βρώμη ή το κριθάρι που προσφέρεται στα αρσενία ζώα στον τουρβά κρεμασμένο στο λαϊμό τους.

Από το ταχή = φαγητό κι αυτό από το αρχαίο ταχή = διευθέτηση με αρχιότερη σημασία: κανονισμένο σιτηρέσιο.

πχ: «Ξιφόρτουσα τα μ'λάρια, τα δουσα ταή, τα πότ'σα κι βγήκα μια φουρά (= αμέσως) διά όξου», «Βάλι μπόλ'κην ταή σήμερα έκαναν χουράφ' όλ' μέρα κι απόστασαν».

Τακίμια (ουσιαστικό) = όμοια, τουριστικά κομμάτια ενός συνόλου.

Από το τουρκικό ουσιαστικό taikim = σύνολο εργαλείων που χρησιμοποιούνται μαζί.

πχ: «Πήγι στου παζάρ', πήρι για του Πάσχα ρούχα, ένα τακίμ' ούλα», «Έβαλι στουν αλογά τα φανταχτερά τα τακίμια, καβάλίκιψι και γίν'κι καπνός».

Ταλαχάν' (ουσιαστικό) = επανωφόρι, κάπα, παλτό.

Ταλαχάνι και ταλαχκάνι είναι το επανωφόρι που συνήθως φορούν οι ποιμένες.

πχ: «Μη ξικ'νάς χ'μώνα κινό να πας δια πάν' χωρίς ταλαχάν'».

Ταμάχ' (ουσιαστικό) = λαίμαργια.

Από του τουρκικό tamaçh = πλεονεξία, φιλαργυρία.

πχ: «Έκανι ταμάχ' στου φαί' τ', κι χάλασι του στουμάχι τ'».

Παράχεται: ταμαχκιάρ'ς (ουσ. αρσ.) = λαίμαργος, αχόρταγος.

Από το τουρκικό tamaçh kar = πλεονέκτης.

πχ: «Ε αυτός η Μιαήλους ταμαχκιάρ'ς που είναι ίβγαλι πινήντα μ' τζούρια γένν'μα κι πάλι δε χόρτασι».

Τανίζουμι & τανιούμι (ρήμα) = τεντώνομαι.

Από το αρχαίο ελληνικό ρήμα «τανύομαι» = εκτείνομαι, τεντώνομαι.

πχ: «Τι ξιρωντανιέσαι, πάρι του δ'κέλ κι σκάβι».

Ταξιλντάρ'ς (ουσιαστικό) = Τούρκος εισπράκτορας.

Από το τουρκικό tahsilci = εισπράκτορας.

πχ: «Όταν έρ'νταν η ταξιλντάρ'ς ούλνι κοίταζαν να κρυφτούν, για να γλυτώσ'ν τ'σ φορ'».

Ταχ'νό (ουσιαστικό) = λίγο πριν χαράξει, το πρωινό.

Πρόέρχεται από το επίθετο «ταχινός», που παράχεται από τη σύνθεση: ταχύ (=πρωί) + κατάληξη -ινός.

πχ: «Τ' Διφτέρα να σ'κουθείς ταχ'νό κι να πας να πουτί'εις τα φασούλια».

Ταχιά (επίρρημα) = αύριο.

Παράχεται από το «ταχέα», πληθυντικός ουδέτερου του επιθέτου ταχύς = γρήγορος.

πχ: «Ταχιά του προύι θα έρτου».

Ταχτό (επίθετο) = ταχμένο.

Ρηματικό επίθετο από το τάσσω = τάζω.

πχ: «Είχα ταχτό στ' Παναϊά ένα τινικέ λάδ'».

Τέλι (ουσιαστικό) = ψιλό σύρμα.

Από το τουρκικό tel = σύρμα, κλωστή.

πχ: «Πάρι ένα τέλ' κι έλα να δέ'κς τ' τρανταφ'λλιά στου παλούκ'».

Τζιαν-τζουν (έκφραση) = γενική ησυχία χωρίς τίποτα να ακούγεται.

πχ: «Πήγα σήμιρα 'τσ' καστανιές να μάσου κανένα κάστανου κι ήταν τζιαν-τζουν, ψ'χή δεν είδα, ούτι άκουσα».

Τζιριμές (ουσιαστικό) = ζημιά αλλά και επιζήμιος άνθρωπος.

Προέρχεται από το τουρκικό celeme = άδικη ζημιά

πχ: «πως πάει η τζιριμές;» (όταν χτυπάει χαλάζι τα αμπέλια).

Παράγωγο: τζιριμιτζού (ρήμα) = ζημιώνω κάποιον.

πχ: «Η βροχή μι τζιριμέτ'σι».

Τζιχρές (ουσιαστικό) = καταλληλότητα, ωριμότητα.

πχ: «Πήγα να κάμου χωράφ' κι του βρήκα απάν' στον τζιχρέ τ'».

Τιρτίπια (ουσιαστικό) = καμώματα.

Προέρχεται από το τουρκικό tertip = μέθοδος, τέχνασμα.

πχ: «Άστ'α τιρτίπια κι δούλιβι».

Τράμπα (ουσιαστικό) = ανταλλαγή προϊόντων, αντικειμένων, ακινήτων.

Από το τουρκικό trampra.

πχ: «Πήγα στουν Πουλύγυρου ένα φορτιό κάστανα κι τα 'κανα τράμπα μι λάδ'».

Τράτο (ουσιαστικό) = περιθώριο, ευχέρεια, κουράγιο.

Από το ιταλικό tratto = διάστημα.

πχ: «Κάμι του ξύλου τρανύτερο, έχει τράτου μπόλ'κου», «Όλ' μέρα ζιβγάρ'ζι κι έχ' τράτου να πάει να φέρ'κι δυο φουρτιά πουρνάρια».

Τριμ'τσιακό (επίθετο) = νευρόσπαστο.

Συναντάται μόνο στο ουδέτερο και χρησιμοποιείται ο ίδιος τύπος και για τα τρία γένη.

πχ: «Τέτοιου τριμ'τσιακό που είναι, πώς να βάν' κρέας απάνουτ'», «Του είπα του τριμ'τσιακό να μη νιβριάζ' αλλάπου ν' ακούσ' αυτό».

Τρουχαλιά (ουσιαστικό) = σωρός λίθων.

Παράχεται από το αρχαιοελληνικό επίθετο «τράχαλος» (= αυτός που τρέχει) + κατάληξη -ιά.

πχ: «Του φιδ' τρύπουσι μεσ' σ' τρουχαλιά».

Τς (επίρρημα) = όχι.

Λέγεται με μικρή εισπνοή, με το μπροστινό μέρος του ουρανίσκου και συνοδεύεται από ανασήκωμα των φρυδιών.

πχ: «-Θα έρτ'ς Θουδύρα του βράδ' να σουμπουρέψουμι;»

«-Τς, γιατί καρτιρώ τας' κουμπάροι μ'».

Τσαρνίζ (ρήμα) = φωνάζει διαρκώς εκνευριστικά (συνήθως ζώο).

Παράχεται από το ρήμα «τσαμπουνίζω» (= παίζω την τσαμπούνα), που προέρχεται από τη σύνθεση: τσαμπούνα + κατάληξη -ιά.

πχ: «Του γ'ρουν' άμα π'νάσ' τσαρνίζ'».

Τσαινάκ' (ουσιαστικό) = πιάτο

Από το τουρκικό *canak* < ελληνικό *σαννάκιον* = περσικό ποτήρι.

Μεταφορική έννοια: ο κακότεροπος άνθρωπος.

πχ: «Μι φαίνιτι Γιώρ' θα τα χουρίδουμι τα τσαινάκια», «Τήρι μια κινούργια νύφ' ένα τσαινάκ', να σι φ'λάξ' η θιος».

Τσαούνα (ουσιαστικό) = αυτή που φωνάζει εκνευριστικά συνεχώς (χρήση μεταφορική).

Παράχεται από το «τσαμπούνα» = είδος αυλού, κι αυτό από το ιταλικό *zampogna*, κι αυτό από το λατινικό *zympthonia*, που με τη σειρά του παράχεται από το ελληνικό «συμφωνία».

πχ: «Σκάσι τσαούνα, σ' άκουσα!»

Τσιάζω (ρήμα) = λαχταρώ, επιθυμώ.

πχ: «Έτσιαξα για μια σταλιά νιρό», «Άμα γεν' πόλιμους, θα τσιάξουμι για μια χασιά ψουμί».

Τσιάζω (ρήμα) = επιθυμώ

πχ: «Στ' κατοχή ετσιαζάμι για μια χασιά ψουμί», Άμα πααίν' έτσο η κιρός κι δε βρέξ', έχει να τσιάξ' η κουσμάκ'ς για νιρό!»

Τσιακατήρ' (ουσιαστικό) = μηχανισμός που κλείνει κι ανοίγει την εξώπορτα (με λαβή και πεταλούδα).

Η λέξη είναι ηχοποίητη, από τον ήχο που παράχει ο μηχανισμός.

πχ: «Χάλασι του τσιακατήρ κι δε σφαλνάει η πόρτα», «Ούλις οι πόρτις στα Πιτρουκέρασα έχ'ν τσιακατήρια».

Τσιακίρ' (ουσιαστικό) = μέτριο. Χρησιμοποιείται στην φράση «τσακίρ' κέφι».

Παράχεται από την τουρκική φράση: *cakir-keciF* = μέτριο κέφι. Γενικά *cakir* = χαλανομάτης.

πχ: «Ήπιαμι ρακί κι ήρταμι στου τσιακίρ' κέφ'».

Τσιαλαπατώ (ρήμα) = πατώ χωρίς να προσέχω.

Πιθανές προελεύσεις:

Έξαλλα πατώ (Μ. Φιλήντας).

Λαξ πατώ (Αδ. Κοραής).

Άτσαλα πατώ (Κ. Πιλαβάκης).

Τσαλαχο (=θόρυβος) -πατώ (Γ. Πάγκαλος).

πχ: «Τσιαλαπατώ τα σταφύλια στου πατήρ'».

Σημ. Η εργασία λέγεται «τσιαλαπάτημα».

Τσιαντές (ουσιαστικό) = δημόσιος δρόμος για αμάξια.

Παράχεται από το τουρκικό *cadde* = λεωφόρος.

πχ: «Μόλις πιρά'εις του τσιαντέ, να ξιφουρτώ'εις τα μιλίσεια».

Τσιασίτ' (ουσιαστικό) = είδος, για ανθρώπους λέγεται για όσους είναι πονηροί, κακοί χαρακτήρες.

Παράχεται από το τουρκικό *ceciit* = είδος, κατηγορία.

πχ: «Να πάρ'ς δέκα μαντήλια αλλά να είναι ούλα ένα τσιασίτ'».

Τσιότρα (ουσιαστικό) = ξύλινο δοχείο κρασιού.

Από το ρουμάνικο *ciutupa* / ιταλικό *ciotola* / ελληνικό κοτύλη.

πχ: «Μια πίτα κι μια τσιότρα κρασί δεν τ'ς έφτασι δυο νουματοί!».

Τσιουράπια (ουσιαστικό) = μάλλινες κάλτσες.

Από το τουρκικό *çorap* = κάλτσα.

πχ: «Μαρί, μαρί, είκουσι ζιβγάρια τσιουράπια είχι η βαγγελή σ' προίκα τ'ς».

Τσιουρβάς (ουσιαστικό) = σουτύπα.

Από το τουρκικό *sohna* = σουτύπα.

πχ: «Θα έρτ'ς να φάμι τσιουρβά;»

Τσιριμόνια (ουσιαστικό) = καμώματα (συνώνυμο με τα «τιρτίπια»).

Προέρχεται από το ιταλικό *cerimonia* = τελετή.

πχ: «Τι τσιριμόνια φκιάν'ς;»

Τσιρτσιβές (ουσιαστικό) = ξύλινο πλαίσιο τζαμιών

Παράχεται από τουρκικό ουσιαστικό *cerceve*.

πχ: «Σάπ'σαν οι τσιρτσιβέδες απ' τ'ς βρουχές».

Τσιτσικράτους (επίθετο) = γυμνός.

Προέρχεται από το τσιτσι = κρέας (για τα μωρά).

Αρχαία Ελληνικά: τυθίον = γυμνό κρέας.

πχ: «Τι βρε μ' ήρτις τσιτσικράτους; Θα παχώ'ης».

Φ

Φ'κάρ' (ουσιαστικό) Θηκάρι μαχαιριού.

Από το μεσαιωνικό φηκάριν < θηκάριον, υποκοριστικό του θήκη.

πχ: «Βάλι του μαχαίρ' στου φ'κάρ' μην κουπεί κανένας», «Χάλασι του φ'κάρ' κι του μαχαίρ' μι χαλνάει τουν τουρβά».

Φελί (ουσιαστικό) = φέτα (ψωμιού, καρπουζιού, κλπ).

Από το μεσαιωνικό «οφέλλιον», που είναι υποκοριστικό του «(ο)φέλλα» και παράχεται από το λατινικό *offella* = φέτα.

πχ: «Άμα δε φάει η Κώτσους δέκα φιλιά ψουμί κι μάλιστα απ' του πλαστό, δε χορταίν'», «Έφαγα ένα φιλούδ' πιπόν' κι μι πόν'σι η βούζα μ'».

Φήραχτας (ουσιαστικό) = κοίλωμα γης, όπου μένουν στάσιμα ύδατα, ή ανοιχτό βαθούλωμα στην κοίτη ποταμού.

Από το βηρός = κοίλωμα.

πχ: «Έβριξι πουλύ κι γιόμουσ' η βήραχτας αμμούδα».

Φκιασιά (ουσιαστικό) = το πρόσωπο με τα χαρακτηριστικά του.

Από το «φτιασιά» κι αυτό απ' το «ευθείασις» και «ευθειάζω» = διορθώνω.

πχ: «Τ'ν είδισ τη γ'ναίκα που ίρφιρι απ' τα Ζιρβά; Τι φκιασιά έχ;»

Φκιασίδ' (ουσιαστικό) = το καλλυντικό.

Ίσως προέρχεται από το ουσιαστικό «φύκος» = κοκκινάδι.

πχ: «Ένα δάχ'λου φκιασίδ' έβαλι στα μούτρα τ'ς».

Φλόκους (ουσιαστικό) = δέσμη τριχών.

Παράχεται από το μεσαιωνικό φλόκκος, που προέρχεται από το ιταλικό *fiocco*.

πχ: «Ένας φλόκους μαλλί, φτάν' για ένα ζιβγάρ' σκ'φούνια».

Φουκάλ' (ουσιαστικό) = χειροποίητη σκούπα, από αυτοφυή ειδικά χόρτα.

Από το μεσαιωνικό «φροκαλώ» < αρχ. φιλοκαλώ = σκουπίζω.

πχ: «Μαρίνα, πε του Στέρχιον τουν άντρα σ', ταχιά θα πάμι να μάσουμι φουκάλια», «Τάρι του φουκάλ' κι σύρι να φουκαλί'εις του σουκάκ'».

Φούντα (ουσιαστικό) = ποδιά γυναικεία, δέσμη κλαδιών ή λουλουδιών.

Από το λατινικό funda = βόλος.

πχ: «Πήγα κι έκουφα μια φούντα κλαδί για τα γίδια».

Φούρλα (ουσιαστικό) = η στροφή του σώματος, το ξεγέλασμα (μεταφορικά).

Παράχεται από το ιταλικό frullo = βούρα.

πχ: «Τουν έφιρι φούρλα κι τουν πήρι δαν'κά».

Φουρλαντώ (ρήμα) = πετώ βίαια ένα αντικείμενο.

Από το ιταλικό arullo = βούρα.

πχ: «Έρ'νταν του χιουφτόσ'κλου ίσια απάνουμ'. Φουρλαντώ του σκιπάρ' που είχα στα χέρια, του πήρι στα πουδάρια κι γίν'κι άφανου», «Τάρι του τσιουβάλ' μι τα διάφαρα κι σύρι κι φουρλάντα τα στα γκρέμνι».

Φτουράει (ρήμα) = διευκολύνει, γίνεται με ευχέρεια.

Από το «φτουρώ» = διαρκώ, επαρκώ (κυρίως για φαγητό), κι αυτό από το λατινικό «obdumo» με επίδραση του «φτάνω».

πχ: «Του Μήτσου τουν φτουράει η θέρους. Όταν αυτός μπιτίζ' τουνόργου, οι άλλοι είναι στ' μέσ'».

Φύρα (ουσιαστικό) = το έλλειμα.

Από το αρχ. φυρώ = ελαττώνω σε όγκο.

πχ: «Άμα ζ'για'εις τ' κατσίκ'α μια ώρα ύστερα απ' του σφάζ'μου θα έχει μ'σή ουκά φύρα».

X

Χ'λιάρ' (ουσιαστικό) = κουτάλι.

Από το «χουχλιάρι» με ανομοιωτική αποβολή του χ <μεταγενέστερα = «κοχλιάριον», υποκοριστικό του «κοχλίας».

πχ: «Βάλι γλήγουρα τα τραχανά, στα μ'σούρια φέρι κι τα χ'λιάρια να φάμι μάνι-μάνι γιατί η κινός χαλνάει κι του χουρτάρ' το χουμι στρώμα στου τσαϊρ'», «Η γιατρός είπει να παίρν'ς του φάρμακου: ένα χ'λιαρούδ' του προνί κι ένα χ'λιαρούδ' του βράδ'».

Χ'λιάρας (ουσιαστικό) = πολυλογάς, φλύαρος.

Από το «χ'λιάρι» σε χρήση μεταφορική.

πχ: «Μην τουν ακούς αυτόν, είναι ντιπ χλιάρας», «Δεν'νι να σε πω κανένα κρυφό. Θα του μάθ' μια φουρά όλους η κόσμους γιατί είσι χ'λιάρας».

Χ'νέρ (ουσιαστικό) = απρόοπτο πάθημα, ατυχία, γκάφα.

Από το τουρκικό hıner = δεξιότητες.

πχ: «Έπαθι ένα χ'νέρ στου κυνήγ', που του φ'σάει κι δεν κρυών'. Πέρασ' η λαχός απού κάτ' απ' τα σκέλια τ'».

Χ'τάζου (ρήμα) = κοιτάζω.

πχ: «Τι μι χτά'εις σε σα χαζός;»

Χαβάν' (ουσιαστικό) = εργαλείο χειροκίνητο με πλατύ μαχαίρι για την κοπή του καπνού.

Παράχεται από το τουρκικό havana.

πχ: «Του χαβάν' το κρυφα σ'ν αχυρώνια, γιατί δεν αφήν'ν».

Χαζιρ'κου = δωρεάν.

Από το τουρκικό hazine = έτοιμος.

πχ: «Ώσπου ζούσι η Κώτσιους ήπειναμι κι κανένα τσιαχάρου χαζίρ'κου».

Χαλ'πώνω (ρήμα) = κατεβάζω, μειώνω την ένταση.

πχ: «Κατά τ'ς δυό τα μισάνυχτα χαλίτουσι η φουτιά κι γίν'καν κάρνα ούλα τα ξύλα», Χαλίτουσι του καντήλ' κι λιχόστιψι του φως».

Χάμ'κου (ουσιαστικό) = το τεμπέλικό, αλλά και το ρακί της πρώτης απόσταξης.

Από το επίρρημα χάμω = κάτω.

πχ: «Ίβραλα είκος' στάμνις καλό ρακί κι δυο χάμ'κου».

Χαμόι (ουσιαστικό) = ισίγειο σπίτι.

Από το μεσαιωνικό χαμόγιον < χαμαίγαιον < χαμαί + γαία.

πχ: «Έβριξι πουλύ και πλημμύρ'σαν ούλα τα χαμόια».

Χαμουλούδα (ουσιαστικό) = το χαμομήλι.

Από την παραφθορά της λέξης χαμομήλι + υποκοριστική κατάληξη -ούδα.

πχ: «Μάνα βράσι μι μια χαμουλούδα, γιατί έχου τρανό πόνου σ' βούζα μ'».

Χαμπέρι (ουσιαστικό) = είδηση, νέο.

Από το τουρκικό με την ίδια σημασία haber.

πχ: «Ήρταν άσχημα χαμπέρια. Του Μιχάλ' τουν ξέκουσαν οι γιατροί. Δεν ίνι ντίπ καλά. Κρίμα του παλ'κάρ'».

Χαράρ' (ουσιαστικό) = ίσα ίσα, ακριβώς.

πχ: «Μια φουρά ιχώ του έκανα του χαράρι μ'. Τήρα όσα μι χρειάζ'νταν».

Χάρβαλο (επίθετο) = χαλασμένο, κουρελιασμένο.

Από το χάρβαλον < χόλαβρον < αρχ. χαλαβρός.

πχ: «Του αραμπουδ' του έφκιασις χάρβαλου».

Χαρκόλακας (ουσιαστικό) = υπαίθρια ή πρόχειρα στεγασμένη εστία για την τοπιοθέτηση κυρίως καζανιών. Συνήθως σκαμμένος λάκκος στο έδαφος.

Από το «χάρκιωμα» = χάλκινο αγγείο.

πχ: «Άναψα φωτιά στου χαρκόλακα προύι-προύι, για να πλύνου».

Χαρμάνι (ουσιαστικό) = μείγμα.

Από το τουρκικό harman.

πχ: «Κέρασί μι απ' του θ'κό σ' του χαρμάν' τουν καπνό να δουκιμάσου».

Χάσ'κους (επίθετο) = άσπρος.

Από το τουρκικό has = καθαρός, αγνός.

πχ: «Ήρτι η άντρας, π' τ' Σλουνίκ' κι ίφιρι χ'ς'κου ψουμί».

Χασίλ' (ουσιαστικό) = το κριθάρι κυρίως, αλλά και τα δημητριακά όταν είναι ακόμα πράσινα πριν βγάλουν στάχυα.

πχ: «Τάρι του διρπάνι, σύρι κόψι δυο τρία διμάτια χασίλ', να φαν απόψι τα πράματα», «Η Βασίλ'ς έσπειρι τριάντα στρέμματα για χασίλ'. Έχ' ουλόκληρου κοπάδ' η έρμους».

Χάφτας (ουσιαστικό) = ανόητος, αχαθός.

Παράχεται από το μεσαιωνικό ρήμα «χάπτω» (αρχ. Καταπίνω).

πχ: «Ντιπ' χάφτας είσι μωρέ Θανάσ' σ'κώνιτι αυτού του κούτσουρου;»

Χοβ' (ουσιαστικό) = φορά, στιγμή, περίοδος.

Πιθανόν παράχεται από το αρχαιοελληνικό: χους = μέτρο υγρών.

πχ: «Ένα χοβ' που σταμάτ'σι να βρέχ', π'λάλ'ξα και πήρα τα χίδια στου σπείτ'».

Χούια (ουσιαστικό) = κουσούρια.

Από το τουρκικό huy = ελάττωμα.

πχ: «Ερε Μαρία έχ'ς κατ' χούια που δεν τρώγ'ντι».

Χουλνιώ (ρήμα) = θυμώνω.

Από το ρήμα χολώνω (αρχ. χολώω-ω) = θυμώνω, κάνω κάποιον να οργισθεί παροξύνω.

πχ: «Η Κώτσιους χόλιασι που δεν τον έδουσα τον αλουγά' να πάει σ'ν ναϊά κιδέ μι κρεέν' ντιπ».

Χουματουσκέπαρου = άδειο μυαλό σαν άχρηστο σκεπάρνι (χρήση μεταφορική).

πχ: «Αυτό δεν είναι κιφάλ', αυτό είναι χουματουσκέπαρου».

Χουσμέτ' (ουσιαστικό) = θέλημα, ελαφριά δουλειά.

Από το τουρκικό *hismet* = υπηρεσία, αποστολή.

πχ: «Τράνιψαν τα μ'κρά πήγαν στ'ς δ'λειές κι δεν έχουμι κανέναν να μας κάν' τα χουσμέτια», «Έλα μουρή Κατιρίν' αφού δεν έχ'ς δ'λειά, να μι κάμ'ς κανένα χουσμέτ', γιατί μι πονούν τα ξιρά μ'».

Χουχ'λιασμένου (επίθετο) = βρασμένο.

Από τον ήχο “χου, χου, χου”.

πχ: «Απόμ'ναν απ' τα ιχτές λίγα τραχανά, έχου κι τρία αυγά χουχ'λιασμένα, θα πιράδουμι του μισ'μέρ'».

Χουχλάκα (ουσιαστικό) = μεγάλη άχαρη πέτρα.

Από το χοχλίδι < κοχλίδιον < κόχλος = μικρό όστρακο, βότσαλο.

πχ: «Χτάζου απού κατ' στου βράχου ένα φίδ' κουλουριασμένου ίδια μια ουρηιά. Πάίνου μια χουχλάκα τ'ν απουλιώ απού πάν', του έκανι λιώμα».

Χρον'κίς (επίρρημα) = όλο το χρόνο.

πχ: «Τήρα ένα τζιούμπανου χρον'κίς».

Ψ

Ψ'μάδ (ουσιαστικό) = οψιμάδι, το γεννημένο όψιμα ζώο.

Από το σύνθετο όψιμος και αυτό από το αρχαιοελληνικό επίρρημα οψέ = αρχά.

πχ: «τουν Άϊ-Λιά θα σφάζουν ένα ψ'μαδούδ' να φ'λέψου του μουσαφιριά», «Ήταν ψ'μάδ', άρρωώτ'σι κι όλας και τέρα μο σβαρνίζιτι στου κουπάδ'».

Ψίκ' (ουσιαστικό) = το σόι καθενός από τους νυμφευόμενους.

Από το μεσαιωνικό «ψίκιν» < οψίκι (ον) < λατινικό *obsequium* = πομπή.

πχ: «Απού 'διο θα σταθεί του ψίκ' τ' γαμπρού, απού 'κει του ψίκ' τ'ς νύφ'ς, κι παρέκ' του ψίκ' τ' κουμπάρ'».

Ψυχουπιάνου (ρήμα) = γίνομαι καλά και δυναμώνω μετά από ασθένεια.

Από τη σύνθεση «ψυχή + πιάνομαι» = ξαναβρίσκω τη ζωτικότητα μου.

πχ: «Έφα'ι λίγου μαχειριμένου φαγούδ' και σι κανά δυό μέρις ψιχουτιάστ'κι», «Τρόμαξι να ψιχουτιαστεί η Χρήστους, ύστια από τόσα βάσανα που πέρασι» (μεταφορικά).